

б) обсяг тексту має збільшуватися поступово; на початку навчання рекомендуємо використовувати текст тривалістю звучання до однієї хвилини (що було обґрунтовано нами раніше), а наприкінці першого етапу і на початку другого – 2,5 – 3 хвилини;

7) рекомендуємо дотримуватись певної послідовності пред'явлення текстів (відповідно до труднощів сприймання): спочатку – фабульний монологічний текст, потім – фабульний монологічний текст з елементами діалогу, пізніше – нефабульний монолог-розповідь, нефабульний монолог-розповідь з елементами діалогу, після цього – описовий монологічний текст і, нарешті, - діалог;

8) тексти для аудіювання мають бути ідейно спрямованими, змістовними (інформативними) і цікавими, оскільки інакше – втрачається інтерес студентів до самого процесу прослуховування інформації, а, відтак, і сама мотивація необхідності оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності;

9) темп пред'явлення аудіотекстів повинен бути доступним для слухачів і відповідати нормальному темпу мовлення. Щоб студенти могли поступово звикнути до природного потоку іноземного мовлення, його своєрідного ритму й мелодії, на першому етапі доцільно робити паузи між окремими фразами чи частинами складного речення.

10) паралельно з аудіюванням потрібно формувати у студентів навички говоріння, читання та письма з використанням тієї самої лексики та граматики.

Отже, розвиток навичок аудіювання – важкий процес. Ця складність зумовлена психологією сприйняття мовлення на слух: опорою сприйняття мовлення на слух є лише звуковий образ у широкому розумінні цього слова, тоді як під час читання, наприклад, ми спираємось і на зоровий, і на слуховий образи, які “створюємо” самі. Все це говорить про необхідність систематичних тренувань в аудіюванні на заняттях з іноземної мови, тим більше там, де вона вивчається як друга спеціальність.

Література

1. Елухіна Н.В. Обучение аудированию в русле коммуникативно-ориентированной методики // Иностр.яз. в школе. – 1989. - №2. – С.28-36.
2. Кулиш Л.Ю. Психолингвистические аспекты восприятия устной иноязычной речи. – К.: Вища школа, 1982. – С.208.
3. Лапидус Б.А. Интенсификация процесса обучения иноязычной устной речи (пути и приемы). – М.: Высшая школа, 1970. – С.127.
4. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М.: Рус.яз., 1989. – С.127.
5. Черниш В.В. Навчання англомовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів: Автореф.дис. ... канд.пед.наук. – К., 2001. – 21 с.

УДК [378.14:004]37.048.4-057.875

Шліхта Г.О.

СТАВЛЕННЯ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ СТАРШОКЛАСНИКАМИ

У статті розглядається ставлення вчителів інформатики до профорієнтаційної діяльності із старшокласниками.

Дослідженню профорієнтаційної діяльності вчителя присвячено ряд наукових робіт: В.Ф.Афанасьєв[1], Є.Н.Вольський[2], Г.І.Галкіте[3], В.Д.Симоненко[4], Є.А.Клімов[5]; Л.Л.Кондратьєва[6], Д.Н.Скаткін[7], Д.О.Сметанін[8], С.Н.Чистякова[9], П.О.Шавир[10], Л.Н.Шестакович[11], Б.О.Федоришин [12] та ін.

У більшості з них профорієнтаційна робота вчителя визначається як планомірна, науково обґрунтована система заходів, спрямованих на забезпечення допомоги школярам в активному, свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні з

урахуванням інтересів, здібностей та нахилів особистості для повноцінної реалізації в професійній діяльності.

Поставивши за мету нашого дослідження, виявити ставлення вчителів інформатики до профорієнтаційної діяльності із старшокласниками, ми визначили такі завдання:

1. Стан профорієнтаційної роботи у школі. Зокрема:
 - 1.1. Анкетування директорів шкіл, анкетування вчителів;
 - 1.2. Наявність науково-методичної літератури з організації профорієнтаційної діяльності у школі.
2. На основі аналізу результатів дослідження дати характеристику сучасного ставлення вчителя до профорієнтаційної діяльності із старшокласниками, рівня її науково-методичного забезпечення і виявити головні недоліки, що негативно відбиваються на ефективності роботи.

Дослідження здійснювалось на базі 30-ти шкіл м. Рівного. У дослідженні брали участь: 100 вчителів шкіл м. Рівного та Рівненської області; 30 директорів шкіл м. Рівного. Всього: 130 осіб.

Ми запропонували оцінити (за 5-ти бальною системою) сучасний рівень профорієнтаційної роботи в своїй школі вчителів м.Рівного та Рівненської області.(дод.І) 11 % вчителів не відповіли на питання, піклуючись чи знатиме директор про результати опитування; 9 % вчителів поставили два бали; 62 % вчителів поставили три бали; 18 % вчителів поставили чотири бали; відмінно не оцінив роботу жоден учитель, (табл. 1)

Те саме було запропоновано зробити і директорам шкіл, (дод.2) 6,67 % утримались від відповіді; 36,66 % опитаних оцінили роботу на три бали; 50 % поставили чотири бали; 6,67 % опитаних директорів вважають, що профорієнтаційна робота в їх школах здійснюється на п'ять балів. Як виявилось, директори значно вище оцінили рівень профорієнтаційної роботи в своїх школах. Та коли це ж питання було сформульовано по-іншому: "Чи вважаєте Ви, існуючу на сьогоднішній день, систему профорієнтації у школі достатньо ефективною?", то лише 6,67 % опитаних дали позитивну відповідь, а 93,33 % вважають, що сучасна система профорієнтаційної роботи у школі не ефективна.

Таблиця І. Самооцінка учителями базових знань з основ профорієнтації

Рівень	Достатньо	Частково	Дуже мало
Знання	у % від заг. к-ті	у % від заг. к-ті	у % від заг. к-ті
Діагностика здібностей та задатків учнів	-	86,67	13,33
Профорієнтація	-	66,67	33,33
Профконсультація	-	40,00	60,00
Професіографія	-	30,00	70,00

Ми з'ясували у директорів з якого ж віку у їхніх школах здійснюється профорієнтаційна робота. На питання: "З якого віку, на Вашу думку, доцільно починати профорієнтаційну роботу у школі" 70 % назвали саме той вік, з якого починають роботу в їх школах, і 30 % опитаних вважають, що роботу слід починати з початкових класів, що значно раніше, ніж у їх школах.

Отже, у школах спостерігаються значні розбіжності у підходах, не відповідність між переконанням, як повинно бути і тим, як реально робиться в практиці школи. На даний час існують лише окремі напрацювання, рекомендації, але немає чіткої єдиної системи

профорієнтаційної роботи у школі. А тому, процес профорієнтаційної діяльності набув стихійності, не контролюваності і здійснюється вкрай неефективно.

Ми з'ясували, чи є у розпорядженні директора школи директивні документи, методичні посібники, рекомендації, інструкції щодо головних вимог до організації і здійснення профорієнтаційної роботи у школі. Виявилось, що 30 % відповіли "Так, є", але не назвали які саме. 10 % відповіли "Ні, немає". 50 % мають у розпорядженні методичні посібники, та застарілі; 10 % назвали інформаційний збірник Міністерства освіти України. Отже максимально, чим може керуватись сучасна школа в організації профорієнтаційної роботи, це застарілі методичні посібники.

Серед головних труднощів, з якими стикається школа при організації профорієнтаційної роботи з учнями, директори назвали застарілі підходи і відсутність сучасної науково-методичної літератури з даної проблеми. Вказувалось також та погану підготовку вчителів з основ профорієнтаційної роботи у школі. Однією із причин називались втрата інтересу та довіри до профорієнтаційних заходів в учнів та їх батьків, оскільки через "економічну кризу в державі випускники не можуть ефективно реалізувати свої можливості та здібності"; "дипломна освіта не гарантує забезпечення роботою"; "батьки та діти не прислухаються до наших порад, рекомендацій, а влаштовують майбутнє дітей за своїми можливостями".

Тривалі спостереження показують, що у сучасній школі профорієнтаційну роботу здійснюють, в основному, вчителі, які з об'єктивних причин не знають достатньо глибоко структури виробництва, потреб народного господарства та конкретних його галузей в тих, чи інших спеціалістах, не володіють інформацією про кон'єктуру ринку, не мають не те що достатнього рівня підготовки, а нерідко і елементарного поняття про особливості профорієнтаційної роботи, основні вимоги до її здійснення, не володіють профорієнтаційною термінологією. Не так просто вплітати в канву навчального матеріалу профінформацію, вирішувати завдання профорієнтації, особливо при відсутності спеціальної психолого-педагогічної підготовки з основ профорієнтаційної роботи у школі. Спецкурс з основ профорієнтації читається лише на окремих спеціальностях педагогічних вузів. Уже із студентської лави у майбутніх педагогів відчувається дефіцит знань, які їм будуть необхідні у повсякденній роботі.

Таким чином, відсутність психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів до профорієнтаційної роботи в навчальних програмах факультетів педагогічних вузів є одним із чинників, що в майбутньому породжують недоліки в профорієнтаційній роботі школи.

На питання про те, чи здійснюється вчителями профінформація учнів на уроках з предметів, які вони викладають, ми отримали такі відповіді:

Таблиця 2.

Варіанти відповідей	%
Лише в тій мірі, що передбачається програмою	36,00
Частково, без певної системи	24,00
Регулярно і в певній системі	07,00
Від випадку до випадку	18,00
Не проводиться, через відсутність часу	12,00
Не проводиться, оскільки вчитель вважає, що це не потрібно	03,00

Часто вчителі інформатики, складаючи поурочні плани, включаючи в них елементи профорієнтаційної роботи, дещо спрощено розуміють загальну мету. Здебільшого, вони називають лише окремі професії, або, у кращому випадку, приблизно описують ті, з якими пов'язана тема уроку, а головне завдання полягає у тому, щоб учні зрозуміли, опановуючи певний матеріал, як ці знання допоможуть усвідомити соціальну значущість праці, що виконується людьми даної професії, як можна на основі засвоєного підвищити якість, продуктивність праці.

Профорієнтаційна робота у школі повинна здійснюватись, і здійснюється, в цьому впевнені 100 % опитаних директорів шкіл. Та на питання: "Які форми профорієнтаційної

роботи здійснюються у Вашій школі?", ми отримали такі відповіді: 33,33 % опитаних назвали такі форми профорієнтаційної роботи, як професіографічні екскурсії, профінформаційні бесіди, зустрічі, виховні години і, на жаль, все, 66,67 % переплутали між собою форми роботи та методи дослідження (спостереження, експеримент, тестування) та окремі компоненти профорієнтації (профдіагностика, профконсультація, профінформація). Отже всю термінологію, яка тим чи іншим чином має відношення до профорієнтації видавали за форми профорієнтаційної роботи, що здійснюються у їхніх школах.

Ми задали подібне питання вчителям цих шкіл: "Якими формами, методами Ви здійснюєте завдання профорієнтації на своїх уроках?" 70 % опитаних вчителів назвали диспут, 69 % назвали бесіду, 30 % назвали екскурсію, 2 % назвали методи анкетування, тестування, 11 % назвали, що здійснюють профорієнтаційну роботу лише інколи, та не вказали в яких формах, та якими методами при цьому користуються, 19 % визнали, що не здійснюють профорієнтаційної роботи взагалі, вказуючи при цьому на такі причини: "Важка програма, - не залишається часу", "На уроках з предмету інформатики не можлива ніяка профорієнтація", "А як її (профорієнтацію) здійснювати, коли немає ніякої методичної літератури", "А для чого її проводити, все рівно підуть туди, куди батьки скажуть".

Отже, намагаючись дізнатись, якими ж формами здійснюється профорієнтаційна робота в сучасній школі, ми, в загальному, від директорів та учителів інформатики почули такі форми роботи: професіографічна екскурсія, профінформаційна бесіда. Директори ще називали зустрічі та виховні години (вчителі про них не згадували), а вчителі ще називали диспут, та директори не відмічали, що в їх школах здійснюється така форма роботи. Отже, відповіді вчителів та директорів відрізняються.

35 % педагогів поєднує профорієнтаційну роботу лише із позаурочними заходами. 65 % опитаних педагогів трактують профорієнтаційну роботу у школі як сукупність окремих заходів, а не як частину всієї системи навчально-виховної роботи, органічно пов'язану із формуванням всебічно розвинутої особистості, підготовки учнів до самостійного життя, праці, яка повинна здійснюватись планомірно в процесі навчання та позакласної роботи. На жаль, деякі учителі розцінюють профорієнтацію як одноразовий звітний захід, -забезпечення першості в олімпіаді, перемоги в спортивних змаганнях, здобуття призового місця в конкурсі, і т.п.. Такий підхід породжує ще один недолік: педагоги турбуються не про розвиток інтересів, нахилів, здібностей учнів, а лише займаються пошуком, в межах школи, видатних спортсменів, талановитих музикантів, обдарованих фізиків, біологів і т. ін. Це робить систему профорієнтації аморфним заходом, чим завдає шкоді школі та і всій системі освіти.

Як свідчать результати проведеного нами дослідження, профорієнтаційна робота у школах здійснюється формально, поверхнево. Дослідження ставлення

вчителів інформатики до профорієнтаційної роботи проявило три головні тенденції: скептичне ставлення до ефективності існуючої системи профорієнтації; ігнорування та формалізм; відсутність спеціальної психолого-педагогічної підготовки для ефективного здійснення завдань профорієнтації школярів. Одним із головних чинників такої ситуації є невідповідність педагогів до такого важливого аспекту педагогічної діяльності як профорієнтаційна діяльність, низький рівень знань з основ профорієнтаційної діяльності із старшокласниками.

Література

1. Афанасьев В.Ф. Совместная работа классного руководителя и семьи по выбору профессии //Воспитательная работа в школе.-Вогоград, 1967.- 120с.
2. Вольский Е.Н. Основные проблемы профориентации в учебно-воспитательной работе школы. - Иркутск, 1967.- 175с
3. Галките Г.И. Основные проблемы профориентации учеников 7-8 классов в системе работы классного руководителя.-М.,1965.-С.80

4. Симоненко В.Д. Профессиональная ориентация школьников. -М.: Просвещение, 1989.- 192с.
5. Климов Е.А. Как выбрать профессию.-М.:Просвещение, 1984.- 160с
6. Кондратьева Л.Л. Профессиональная ориентация в общеобразовательной школе //Профессиональная ориентация молодёжи. - М.: Высш. школа.-1978.-С.170-192
7. Скаткин М.Н., Костяшкин Э.Г. Трудовое воспитание и профориентация школьников. -М.: Просвещение, 1984.-192с
8. Сметанін Д.А. Наукові засади профорієнтаційної роботи у школі.-К.: Знання, 1974.-46с
9. Чистякова С.Н. Основы профессиональной профориентации школьников: Учебное пособие для пед. уч-щ по спец.№2008 "Труд и черчение" Под ред. В.А.Сластёнина. - М.: Просвещение, 1983.-112с
10. Шавир П.А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности. -М., 1981.-169с
11. Шестакович Л.Н. Введение элементов профориентации в трудовое обучение школьников младших классов //Психология учебной деятельности школьника. -М, 1982.-105с
12. Основи професіографії: Навчальний посібник /Карпіловська С.Я., Міттельман Р.Й., Синявський В.В., Федоришин Б.О. - К.: МАУП, 1997. - 146 с